

Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën në organet e administratës shtetërore („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11), si dhe në bazë të nenit 25 paragrafi 2 dhe paragrafi 5 të Ligjit për arsim fillor („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë “ nr. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 dhe 67/17) Ministria e Arsimit dhe Shkencës caktoi Programin mësimor për **Gjeografi** për klasën IX në arsimin fillor nëntëvjeçar.

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS
BYROJA E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI
MËSIMOR**

GJEOGRAFI

Klasa IX

Shkup, Shkurt 2018

ARSIMI FILLOR NËNTËVJEÇAR

1. HYRJE

Lënda mësimore e **gjeografisë** mësohet në periudhën e dytë zhvilluese në klasën VI dhe periudhën e tretë zhvilluese në klasën VII, VIII dhe IX në arsimin fillor nëntëvjeçar.

Duke e ndjekur terminologjinë shkencore, përkatësisht atë profesionale, si dhe karakteristikat e nxënësve dhe procesi mësimor, programet mësimore nga gjeografia janë konceptuar kështu që i zhvillojnë përmbajtjet nga më pak të komplikuar kah më shumë të komplikuar (thellësia dhe gjerësia e njohurive rritet me moshën e nxënësve).

Programi mësimor i gjeografisë ka për qëllim nxënësve t'iu mundësojë njohuri elementare për Tokën, rëndësinë dhe lidhshmërinë e elementeve natyrore, dukuritë dhe proceset shoqërore në botën bashkëkohore, zhvillimi dhe kultivimi i mënyrës gjeografike të mendimeve dhe zhvillimi i aftësive sociale efektive.

Programi mësimor për *gjeografi* ndërlidhet me zotërimin e programeve mësimore paraprake nga: bota rreth nesh, natyra dhe shoqëria.

Lënda mësimore e gjeografisë mësohet si lëndë e detyrueshme me 2 orë fond javor (72 orë fond vjetor) në klasën VI, VII, VIII dhe IX.

Mësimi nga gjeografia duhet të realizohet sipas parimeve vijuese:

- mësimdhënie orientuar ndaj mësimnxënies së nxënësit;
- mësim i pavarur dhe hulumtim ndaj secilit nxënës edhe përmes mësimit të përbashkët në grup;
- respektimi i parimeve të mësimit aktiv;
- ndjekja e vazhdueshme e përparimit të secilit nxënës nga mësimdhënësi dhe dhënia rregullisht e informatave për përparimin e tyre;
- vetëvlerësimi i përparimit individual i secilit nxënës.

2.QËLLIMET E MËSIMIT NË KLASËN IX

Nxënësi/nxënësja:

- të arrijë një parafytirim dhe të përvetësojë njohuri për kontinentet: Azia, Afrika Veriore dhe Amerika Jugore, Azia, Afrika Veriore dhe Jugore, Australia me Oqeaninë dhe zonat polare;
- t'i analizojë dhe ndërlidhë faktorët natyrorë dhe shoqërorë si elemente për zhvillimin e hapësirës;
- të paraqesë të dhëna numerike në formë të tabelës, skemave dhe të mund t'i interpretojë në mësim;
- të përpunojë dhe të propozojë plan për përpunimin e hartave tematike dhe aktivitete hulumtuese;
- të përvetësojë njohuri dhe shkathtësi për katrakteristikat e veçanta të: Azisë, Afrikës Veriore dhe Amerikës Jugore, Australisë me Oqeaninë dhe zonat polare;
- të arrijë njohuri për karakteristikat natyrore-gjeografike të: Azisë, Afrikës Veriore dhe Amerikës Jugore, Australisë me Oqeaninë dhe zonat polare;
- të arrijë njohuri për karakteristikat socio – gjeografike të: Azisë, Afrikës Veriore dhe Amerikës Jugore, Australisë me Oqeaninë dhe zonat polare;
- të arrijë njohuri për karakteristikat ekonomike-gjeografike të rajoneve;
- të arrijë njohuri për karakteristikat gjeografike të zonave polare të Arktikut dhe Antarktikut;
- të njihet me rajonet karakteristike nga rajonet e kontinenteve;
- të arrijë njohuri për shtrirjen e botës bimore dhe shtazore të: Azisë, Afrikës Veriore dhe Amerikës Jugore, Australisë me Oqeaninë dhe zonat polare;
- të fitojë njohuri për popujt dhe shtetet e kontinenteve;
- t'i kuptojë parimet kryesore për mbrojtjen e mjedisit jetësor të: Azisë, Afrikës Veriore dhe Amerikës Jugore, Australisë me Oqeaninë dhe zonat polare;
- të nxitet në mendimin kritik dhe të shkëmbejë mendimin e vet me mendimin e të tjerëve;
- të nxitet në hulumtime ekzakte të nxënësve për objektet, proceset dhe dukuritë natyrore;
- të tregojë pjesëmarrje në punën e grupit dhe në diskutime;
- të aftësohet të përdorë TIK në mësim për mësimdhënien dhe mësimnxënien e gjeografisë.

3. QËLLIMET KONKRETE

Tema I: AZIA - 21 orë

Qëllimet	Përmbajtjet	Nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Rezultatet e mësimi
<p>Nxënësi/nxënësja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të fitojë njohuri për pozitën gjeografike të kontinentit dhe rëndësinë e tij; - të mësojë t'i përshkruajë kufijtë natyrorë në hartë; - të fitojë një pasqyrim për madhësinë e Azisë në krahasim me kontinentet tjera. 	<p>Pozita gjeografike, kufijtë dhe madhësia</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Azia -Pozita gjeografike - Brigjet - Kufiri - Bota e lashtë 	<ul style="list-style-type: none"> - Mësimdhënësi me ndihmën e hartës gjeografike iu ndihmon nxënësve ta përcaktojnë pozitën gjeografike të kontinentit. -Nxënësit t'i caktojnë koordinatat gjeografike të pikave më të izoluara të internetit. -Nxënësit t'i gjejnë distancat më të shkurtëra të Azisë me kontinentet tjera. -Zbatimi i Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> - I përshkruan kufijtë e Azisë; - ka njohuri për madhësinë e kontinentit; - ka parafytyrim për madhësinë e Azisë në krahasim me kontinentet tjera.
<ul style="list-style-type: none"> - Të njohë dhe të gjejë në hartën e Azisë format e veçanta të përthyerjes bregdetare; - për të krahasuar vijën bregdetare të Azisë me brigjet e Evropës; - për t'i gjetur ata në një hartë të Azisë: gadishuj, ishuj dhe gjiret më të mëdha; 	<p>Përthyerja bregdetare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ishujt - Gadishujt - Detrat - Gjiret - Ngushticat - Kanalet - Arkipelagu 	<ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i ndanë dhe i emëron format e mëdha të përthyerjes bregdetare. - Nxënësi sqaron në hartë për rëndësinë e formave specifike në bregun aziatik. - Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com - Zbatimi i Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> - I njeh në hartë format më të rëndësishme të përthyerjes bregdetare; - e krahason përthyerjen bregdetare të Azisë me bregun e Evropës;

				- i vendosë në hartën e Azisë gadishujt, ishujt dhe gjiret më të mëdha.
<p>-Të arrijë një parafytyrim për krijimin e Vargut të maleve të Himalajes;</p> <p>- t'i gjejë në hartë format më të rëndësishme të relievit;</p> <p>-të njihet me sipërfaqet ku ka të shprehur aktivitet seizmik vullkanik dhe shkaqet për shpërndarjen tyre.</p>	<p>Karakteristikat e relievit</p>	<p>-Malet e reja vargore</p> <p>- Malet e vjetra gramade</p> <p>-Rrafshnaltat</p> <p>-Ultësirat</p> <p>-Shkretëtirat</p> <p>-Krahinat me shtypje të ulët atmosferike</p> <p>- Rajonet karakteristike: Himalajet, Ognen Unaza pacifike</p>	<p>-Prezantimi i videove dhe fotografive për krijimin dhe pamjen e formave më të rëndësishme të relievit.</p> <p>- Në një hartë gjeografike identifikon dhe emëron format e mëdha të relievit.</p> <p>-Përpunimi në tabelë në të cilën do të radhiten format e ndryshme të relievit.</p> <p>- Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave mecece elektronike</p> <p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p> <p>-Aplikimi i Google Earth.</p>	<p>- Njeh në hartë format e rëndësishme të relievit;</p> <p>- sqaron për krijimin e relievit dhe shkaqet për aktivitetin vullkanik dhe seizmik;</p> <p>-sqaron se ka të shprehur aktivitetin vullkanik seizmik dhe arsyet për shtrirjen e tyre.</p>

<p>-Të konkludojë për ndikimin e faktorëve klimatik të kontinenteve; -të njihet me erërat natyrore me të cilat është përfshirë kontinenti; - të mësojë ta shpjegojë ndikimin shtypjes atmosferike në formimin e monsuneve dhe shkretëtirave; -t'i ndajë vendet me temperature më të ulëta dhe më të larta, sasi më të mëdha dhe më të vogël e të reshurave.</p>	<p>Faktorët klimatik, elementet dhe dukuritë</p>	<p>-Gjerësia gjeografike -Lartësia mbidetare - Afërsia e detrave - Relievi -Monsunet -Tajfunet</p>	<p>-Demonstrimi i hartës për faktorët e ndryshëm klimatik. - Analiza e hartave tematike në të cilën janë paraqitur elementët e ndryshme klimatike dhe dukuritë. - Prezantimi i videove për krijimin e monsuneve. - Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e kuizeve elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>-Kupton për ndikimin e faktorëve të ndryshëm klimatik në formimin e klimës të Azisë; - I ndanë vendet me temperature më të ulëta dhe më të larta dhe me sasi më të madhe dhe më të vogël të reshjeve.</p>
<p>-Të njihet me karakteristikat e llojeve të ndryshme klimatike të vegjetacionit të kontinentit; - të demonstrojë në hartë shtrirjen e secilit lloj klimatik;</p>	<p>Llojet e klimës-vegjetacionit</p>	<p>-Llojet klimatike -Tundret -Tajget -Stepet -Xhunglat - Planifikimi vertikal i vegjetacionit - Kafshët specifike për Azinë</p>	<p>- Përpunimi i tabelës në të cilën nga njëra anë do të paraqiten llojet e ndryshme klimatike të vegjetacionit, ndërsa në anën tjetër karakteristikat e tyre ku shtrihen edhe bota e gjallë.</p>	<p>-I numëron llojet klimatike të vegjetacionit dhe karakteristikat e tyre kryesore; - demonstroi në hartë për shtrirjen e secilit lloj të klimës;</p>

<p>-t'i ndërlidhë llojet e klimës me vegetacionin që është i pranishëm në to; -të njihet me kafshët më specifike të Azisë dhe në cilat zona përfshihen ato.</p>			<p>- Analiza e hartave tematike në të cilat janë dhënë llojet e klimës së vegetacionit. - Prezantimi i videove dhe fotografive të botës së gjallë në Azi. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e kuizave elektronik www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>- I ndërlidhë llojet klimatike me vegetacionin e cila është përfshirë në të;</p>
<p>-T'i shqyrtojë zonat e ndryshme të pellgjeve të Azisë dhe të vë në dukje cilat objekte më të mëdha hidrografike bëjnë pjesë në të; -të nxitet të diskutojë për burimet ujore të kontinentit, prej nga varen ato dhe rëndësia e tyre.</p>	<p>Hidrografia</p>	<p>- Pellgjet -Lumenjtë - Liqenet -Zonat karakteristike: Jangcenkjang, Gang, Liqeni i Bajkallit, Deti i vdekur</p>	<p>- Njohja dhe emërimi i objekteve më të rëndësishme hidrografike në hartën gjeografike. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave mecece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Zbatimi i Google Earth.</p>	<p>-e kupton shpërndarjen gjeografike të objekteve hidrografike dhe shkaqet e tyre; -I ndanë objektet hidrografike sipas specifikave të tyre.</p>
<p>- Të njihen me shpërndarjen dhe rëndësinë e burimeve natyrore të Azisë; -Të theksojë rëndësinë e pasurisë natyrore për kontinentin e Azisë.</p>	<p>Pasuria natyrore dhe ekonomia</p>	<p>-Qymyri, nafta dhe gazi natyror -Pyjet -Ari -Diamanti -Hydroenergji -Degët ekonomike</p>	<p>-Analiza e hartave tematike për zonat (shtetet) e pasura me burime të caktuara natyrore. - Prezantimi i videove dhe fotografive ku përmes shfrytëzimit të pasurive natyrore, është i</p>	<p>-sqaron për shpërndarjen dhe rëndësinë e burimeve/resurseve të ndryshme natyrore; -është i/e aftë ta shqyrtojë ndikimin e pasurive natyrore në</p>

<p>(psh: transformimin e Dubait etj.); -t'i shqyrtojë faktorët gjeografik për zhvillimin e ekonomisë, si kusht zhvillimi i pabarabartë rajonal në kontinent; -të njihet me degët më të zhvilluara ekonomike dhe shtrierja e tyre në Azi.</p>			<p>dukshëm ndryshimi i peizazhit gjeografik. - Analiza e ndikimit të faktorëve gjeografik ndaj shpërndarjes të degave ekonomike. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e burimeve elektronike (Google Earth).</p>	<p>zhvillimin e ekonomisë; - sqaron për degët më të zhvilluara ekonomike dhe shpërndarjen e tyre hapësinore.</p>
<p>- Të njihet me karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Azi; - të sqarojë për karakteristikat demografike të popullsisë në Azi; - t'i identifikojë aglomerët më të mëdha të qytetit në Azi dhe të diskutojë për problemet me mbipopullimin;</p>	<p>Karakteristikat e përgjithshme të popullsisë dhe vendbanimeve në Azi</p>	<p>-Lëvizje të shumta -Raca njerëzore -Shtimi natyror -Dendësia e popullsisë -Algomerimi urban -Mbipopullimi</p>	<p>- Punë me harta tematike për shtimin natyror, dendësia e popullsisë në Azi dhe analiza e rezultateve. - Punë me grafikone për lëvizjet e shumta (numerike) të popullsisë dhe raporti midis natalitetit dhe mortalitetit (në të kaluarën, të tashmen dhe në të ardhmen). - Në hartën gjeografike i identifikon algomeratet urbane në Azi.</p>	<p>- I identifikon karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Azi (lëvizja numerike, racat njerëzore; shtimi natyror dhe dendësia e popullsisë); -është i/e aftë për punë me harta tematike për identifikimin e specifikave të popullsisë dhe lagjeve në Azi; - debaton për ndërlidhjet e lagjeve urbane.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Debatoni për ilustrime të vendeve të ndryshme të Azisë për problemin e mbipopullimit - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave memece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com - Zbatimi i Google Earth. 	
<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me ndarjen rajonale dhe territoriale të Azisë; - t'i identifikojë në hartë gjeografike rajonet dhe shtetet më të rëndësishme dhe kryeqytetet e tyre; - të njihet me specifikat më të rëndësishme dhe faktet interesante për secilin rajon të Azisë. 	<p>Pasqyra rajonale e shteteve të Azisë</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Rajon, shtet, kryeqytet -Azia Lindore: raca e verdhë, Japonia -Azia Juglindore: Indonezia, -Azia Jugore: bujqësia -Azia Qendrore: -Azia Jugperëndimore: turizëm religjioz 	<ul style="list-style-type: none"> - Shqyrtimi i hartës tematike për ndarjen politike-territoriale të Azisë. - Punë me hartë gjeografike dhe identifikimi i shteteve më të rëndësishme të Azisë dhe kryeqytetet e tyre. - Diskutimi i imazheve që tregojnë karakteristikat specifike të vendit në secilin rajon të Azisë. - Prezantimi i videove të shkurtëra të specifikave të shteteve aziatike. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave memece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com 	<ul style="list-style-type: none"> - I njih rajonet dhe shtetet më të mëdha të Azisë dhe kryeqytetet e tyre; - demonstroi në hartë gjeografike për vendpozitën e rajoneve; - I njih karakteristikat e shteteve aziatike dhe rajoneve sipas specifikave të tyre.

<ul style="list-style-type: none"> - Të dijë për sektorët ekonomik ku Kina është lider në botë; - të njihet me shkaqet e zhvillimit ekonomik të shpejtë; - të shqyrtojë pasojat pozitive dhe negative të zhvillimit ekonomik të shpejtë. 	<p>Kina – shtytës ekonomik i kontinentit</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Bujqësi -Ndërtimtari -Xehtari -Energjetikë -Industri -Elektronikë -Turizëm -Komunikacion -Tregëti -Punë dore e lirë 	<ul style="list-style-type: none"> - Shqyrtimi i hartës tematike për karakteristikat ekonomike të Kinës dhe debat rreth kësaj. - Analizë grafikoneve për shtimin ekonomik sipas sektorëve dhe diskutim. - Prezantim i imazheve ose videove të vendeve në Kinë për pasojat pozitive dhe negative nga rritja e shpejtë ekonomike. 	<ul style="list-style-type: none"> - Njeh sektorët kryesorë në ekonomi të cilët kontribuojnë për zhvillimin ekonomik; - I kupton shkaqet dhe pasojat e rritjes së shpejtë ekonomike në Kinë.
<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me numrin e madh të gjuhëve të cilat përdoren në Indi; - të njihet me kulturën specifike dhe traditën e popullit Indian dhe historinë e bujshme të tyre; - të dijë për religjionet e ndryshme të cilat janë krijuar dhe janë të pranishme në Gadishullin Indian. 	<p>India - një përzierje e gjuhëve, kulturës dhe traditës</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Popujt -Gjuhët -Kulturat -Religjionet -Traditat 	<ul style="list-style-type: none"> - Punë me hartë tematike për shtrirjen e gjuhëve në territorin e Azisë. - Prezantimi i fotografive dhe videove të ngjarjeve dhe traditave specifike të popullit indian. - Punë me grafikone për përdorimin e gjuhëve dhe përkatisinë religjioze të popullit Indian. 	<ul style="list-style-type: none"> - Di rreth pranisë të një numri të madh të gjuhëve, religjioneve, traditave dhe zakoneve të Indisë; - të njihet me ngjarjet specifike kulturore dhe traditat e popullit indian.

<p>- T'i përshkruajë në hartë gjeografike vendet me ndotje më të madhe të ajrit;</p> <p>- t'i njohë shkaqet rreth ndotjes intensive të ajrit, në veçanti në Kinë dhe Indi dhe pasojat negative;</p> <p>- të njihet me masat të cilat ndërmerren për zvogëlimin e ndotjes së ajrit.</p>	<p>Ndotja e ajrit, problem serioz në vendet aziatike</p>	<p>-Smog</p> <p>-Grimcat e suspenduara</p> <p>-Metale të rënda</p> <p>-Termocentralet e qymyrit</p>	<p>- Punë në hartë tematike për shtrirjen gjeografike të ndotjes së ajrit në Azi.</p> <p>- Prezantimi i grafikoneve për shkallën e ndotjes së ajrit në qytete e ndryshme të Azisë dhe shkalla e rritjes ekonomike, diskutim rreth kësaj.</p> <p>- Prezantimi i fotografive të vendeve të ndotura në Azi dhe fotografi satelitore nga shpërndarja në hapësirat e ajrit të ndotur.</p> <p>- Prezantimi i fotografive dhe videove nga masat risi për zvogëlimin e ndotjes së ajrit.</p>	<p>- Njihet me shtrirjen e ndotjes së ajrit në Azi dhe diskuton shkaqet e ndotjes;</p> <p>- diskuton për masat e zvogëlimin të ndotjes së ajrit.</p>
--	---	---	--	--

Tema II: AFRIKA - 19 orë

Qëllimet	Përmbajtjet	Nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Rezultatet nga mësimnxënia
<p>Nxënësi/nxënësj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të fitojë njohuri për pozitën gjeografike të kontinentit dhe rëndësia e tij; - të mësojë t'i përshkruajë kufijtë natyrorë në hartë; - të ketë parafytyrim për madhësinë e Afrikës në krahasim me kontinentet tjera; -të njihet me fazat e zbulimit dhe hulumtimit të Afrikës; -të dijë për rëndësinë e madhe të Kanalit të Suezit. 	<p align="center">Pozita gjeografike dhe zbulimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Afrika -Pozita gjeografike -Brigjet -Kufiri -Ekspedicione -Kolonitë -Zonat karakteristike: Kanali i Suezit 	<ul style="list-style-type: none"> -Me ndihmën e hartës gjeografike i caktojnë koordinatat gjeografike të pikave më të largëta të kontinentit. - Nxënësit i gjejnë distancat më të shkurtëra të Azisë me kontinentet tjera. -Shqyrtimi i hartave tematike dhe leximi i teksteve për zbulimin dhe hulumtimin e pjesëve të ndryshme të Afrikës. 	<ul style="list-style-type: none"> - I përshkruan kufijtë e Afrikës; - fiton njohuri për madhësinë e kontinentit; - sqaron cilat pjesë të Afrikës ndër të parat u hulumtuan dhe kolonizuan; - kupton për rëndësinë e madhe të Kanalit të Suezit.

<p>-T'i njohë dhe t'i gjejë në hartë format konkrete të relievit dhe përthyerja bregdetare; -të ket një pasqyrim për krijimin e formave më të rëndësishme të relievit të kontinentit; - për t'u njohur me zonat ku shprehet aktiviteti vullkanik dhe arsyet për këtë zhvendosje.</p>	<p>Relievi dhe përthyerja bregdetare</p>	<p>-Malet e reja vargore -Relievi vullkanik -Shkretëtirat -Gropa tektonike -Ishuj -Gadishujt -Detrat -Gjiret - Ngushticat dhe kanalet -Zonat karakteristike: Atlas, Kilimanxharo, Maja Etiopike, Sahara dhe Namib, Madagaskar</p>	<p>- Në hartën gjeografike i ndanë dhe emëron format e mëdha të relievit dhe përthyerjen bregdetare. - Prezantimi i videove dhe fotografive për krijimin dhe pamjen e formave më të rëndësishme të relievit dhe përthyerjen bregdetare. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave memece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Aplikimi i Google Earth.</p>	<p>- I njeh në hartë format më të rëndësishme të relievit dhe përthyerjen bregdetare; - I shqyrton kontrastet e relievit të kontinentit të Afrikës; - fiton një parafytirim për krijimin e formave më të rëndësishme të relievit të kontinentit; - i njeh format ku ka të shprehur aktivitet vullkanik.</p>
--	---	--	---	--

<p>-Të konkludojë për ndikimin e faktorëve klimatik të kontinentit; -t'1 veçojë vendet me temperature më të ulët dhe më të lartë, sasi më të madhe dhe më të vogël të reshjeve; -të njihet me karakteristikat e llojeve të ndryshme klimatike - vegjetacionit, ku shtrihen ato dhe të bëjë ndërlidhjen me vegjetacionin e cila përfshihet në to; -të njihet me kafshët më specifike të Afrikës dhe përfshierjen e tyre.</p>	<p>Karakteristikat klimatike dhe bota e gjallë</p>	<p>-Llojet e klimës -Rrymat detare -Savanet -Stepet -Xhunglat -Bota shtazore</p> <p>-Radhitja vertikale e vegjetacionit</p>	<p>-Demonstrimi në hartë për faktorët e ndryshëm klimatik. -Analiza e hartave tematike në të cilat paraqiten elemente, dikuri dhe lloje të ndryshme klimatike. -Përpunimi në tabelë në të cilën nga njëra anë do të shfaqen lloje të ndryshme të klimës-vegjetacionit, ndërsa nga ana tjetër karakteristikat e tyre, ku shtrihen edhe bota e gjallë me ato. -Prezantimi i videove dhe fotografive për botën e gjallë në Afrikë. - Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e kuizeve elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>-Kupton për ndikimin e faktorëve të ndryshëm klimatik; -I numëron llojet klimatike-vegjetacionit dhe karakteristikat e tyre kryesore; - në hartë i sqaron karakteristikat e llojeve të ndryshme klimatike-vegjetacionit; - fiton një parafytyrim për specifikat e botës së gjallë të Afrikës.</p>
--	---	--	--	---

<p>- për të zbuluar zonat e ndryshme të pellgjeve në Afrikë dhe për të treguar se cilat objekte të mëdha hidrografike u përkasin atyre; - të nxitet të diskutojë për burimet ujore të kontinentit, prej nga varen ato dhe cila është rëndësia e tyre. - për të njohur dhe emëruar lumenjtë dhe liqenet më të mëdha të Afrikës.</p>	<p>Karakteristikat hidrografike</p>	<p>-Pellgjet -Lumenjtë -Liqenet -Vendet karakteristike: Nili, Kongo, Zambezi dhe liqenet Viktoria dhe Tanganjika</p>	<p>- Në hartën gjeografike i njeh dhe emëron objektet e rëndësishme hidrografike. -Me ndihmën e hartës e përshkruan rrjedhën e lumit Nil. - Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave mecece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Aplikimi i Google Earth.</p>	<p>-E kupton shpërndarjen gjeografike të objekteve hidrografike dhe shkaqet për të njëjtat; - veçon objektet hidrografike sipas specifikave të tyre; - i njeh dhe emëron lumenjtë dhe liqenet më të mëdha në Afrikë.</p>
<p>-Të njihet me shpërndarjen dhe rëndësinë e resurseve natyrore; -të analizojë përfshirjen dhe shtrirjen e resurseve natyrore, kundrejt moszhvillimit ekonomik të shteteve; -t'i shqyrtojë faktorët (veçanërisht shoqërorët) për zhvillimin e ekonomisë si shkak i standardit të ulët jetësor të kontinentit;</p>	<p>Pasuria natyrore dhe ekonomia</p>	<p>-Nafta -Ari -Diamanti - Volta (liqe) - Degët ekonomike (turizëm)</p>	<p>- Analiza e hartave tematike për vendet e pasura me resurse të caktuara natyrore. - Prezantimi i videove dhe fotografive ku përmes eksplotimit të vendbanimit shfrytëzohen pasuritë natyrore. - Analizë e ndikimit të faktorëve gjeografik ndaj shtrirjes së degëve ekonomike.</p>	<p>- Shpjegon shpërndarjen dhe rëndësinë e burimeve të ndryshme natyrore; -e shqyrton ndikimin e faktorëve shoqërorë ndaj zhvillimit të ekonomisë; - I njeh degët ekonomike më të përhapura dhe</p>

<p>-të njihet me degët më të përhapura ekonomike dhe shtrirja e tyre hapësinore në Afrikë.</p>			<p>- Aplikimi i njohurive me ndihmën e kuizeve në formë elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>shtrirjen e tyre hapësinore në Afrikë.</p>
<p>- Të dijë për karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Afrikë; - t'i dijë shkaqet për rritjen e shpejtë të popullsisë në Afrikë; - t'i identifikojë rajonet në Afrikë me shtim të lartë dhe të ulët, dendësi e madhe dhe e vogël e popullsisë dhe të diskutojë për shkaqet e gjendjes së tillë; - t'i njohë grupet e racave dhe popujve dhe në cilat pjesë të Afrikës janë të vendosur.</p>	<p>Karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Afrikë</p>	<p>-Lëvizje të shumëta -Shtimi natyror -Dendësia e popullsisë -Ripopullimi</p>	<p>- Puna me hartë tematike për shtimin natyror dhe dendësia e popullsisë në vendbanimet e Afrikës dhe analiza e rezultateve. - Punë me grafikone për lëvizjet e shumta të popullsisë dhe raporti midis natalitetit dhe mortalitetit (e kaluara, e tashmja dhe e ardhmja). - Në hartë gjeografike i identifikon aglomeracionet më të mëdha urbane në Afrikë. - Diskuton për fotografitë e hapësirave të ndryshme të Afrikës për problemin me mbipopullimin. - Aplikimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave mecece elektronike</p>	<p>- I njeh karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Afrikë (lëvizje të shumta , shtimi natyror dhe dendësia); -është i/e aftë për punë me harta tematike për t'i identifikuar specifikat e popullsisë në Afrikë; - këmben mendime për shkakun dhe pasojat e popullsisë në Afrikë.</p>

			www.purposegames.com dhe www.educaplay.com	
<ul style="list-style-type: none"> - të dijë për karakteristikat etnografike të Afrikës dhe praninë e grupeve etnike, gjuhëve dhe religjioneve; - të njihet me kulturën specifike dhe traditën e fiseve karakteristike të grupe të ndryshme etnike në Afrikë; - të dijë të vlerësojë sa veçoritë e lashta etnografike sot hasen te popujt në Afrikë. 	Karakteristikat etnografike të popullsisë në Afrikë	<ul style="list-style-type: none"> - Grupet etnike dhe racat -Gjuhët dhe religjionet -Kultura dhe tradita -specifikat e grupeve etnike: pigmejët dhe bushmanët, masajët, zulu, tuarezët dhe berberët 	<ul style="list-style-type: none"> - Punë me hartë tematike për shtrirjen e grupeve etnike në territorin e Afrikës. - Prezantimi i fotografive dhe videove me ngjarje kulturore dhe tradita të fiseve karakteristike të grupeve të ndryshme etnike në Afrikë. - Diskutim për ngjashmëritë dhe dallimet në etnografi e fiseve afrikane. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sqaron për praninë e një numri të madh të gjuhëve, religjioneve, traditave dhe zakoneve në Afrikë; -I njeh ngjarjet kulturore specifike dhe traditat e fiseve karakteristike të grupeve të ndryshme etnike në Afrikë.
<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me ndarjen rajonale dhe territoriale të Afrikës; - t'i identifikojë në hartë gjeografike rajonet dhe shtetet më të rëndësishme dhe kryeqytetet; 	Pasqyra rajonale e shteteve të Afrikës	<ul style="list-style-type: none"> -Rajon, shtet, kryeqytet -Afrika Veriore: kultura e lashtë -Afrika Lindore: PN Serengeti, -Afrika Jugore: sëmundja sida -Afrika Qendrore: pasuri xeherore -Afrikë Perëndimore: sëmundje infektive 	<ul style="list-style-type: none"> - Shqyrtimi në hartë tematike për ndarjen politike-territoriale të Afrikës. - Punë me hartë gjeografike dhe identifikimi i shteteve më të rëndësishme në Afrikë dhe kryeqytetet e tyre. 	<ul style="list-style-type: none"> - I njeh rajonet dhe shtetet më të mëdha në Afrikë dhe kryeqytetet e tyre dhe di t'i demonstrojë në hartën gjeografike;

<p>- të njihet me karakteristikat më të rëndësishme gjeografike të shteteve nga rajoni i Afrikës.</p>			<p>- Diskutimi rreth fotografive që prezantojnë specifikat e shteteve në secilin rajon të Afrikës. - Prezantimi i hartave dhe videove me specifikat e shteteve afrikane.</p>	<p>- I njeh shtetet karakteristike afrikane dhe rajonet sipas specifikave të tyre.</p>
<p>- Të dijë për specifikat e RJA si shtet multikulturor, shumëgjuhësh dhe shteti më i zhvilluar ekonomikisht në Afrikë; - të njohë problemet me të cilat ballafaqohet popullata gjatë aparteidit; - për t'u njohur me problemet e sotme të shoqërisë së Afrikës së Jugut</p>	<p>RJA – vendi i kontrasteve</p>	<p>-Apartheid -Multikulturalizmi dhe shumëgjuhësia -Pasuritë natyrore -Zhvillimi i pabarabartë -Problemi me sëmundjen sida</p>	<p>- Shqyrtimi i hartës tematike për karakteristikat ekonomike të RJA; -Punë me harta dhe grafikone për zhvillimin e pabarabartë ekonomik dhe problemet me të cilat përballet shoqëria dhe debat rreth kësaj. - Diskutim për fotografitë të cilat paraqesin problemet me të cilat janë përballur popullsia gjatë kohës së aparteidit.</p>	<p>-I njeh anët pozitive dhe negative të RJA. - mendon në mënyrë kritike për dukuritë e ngjashme në zonat tjera të Afrikës dhe në botë. - I njeh problemet në RJA.</p>
<p>- T'i identifikojë rajonet në Afrikë, të cilat përballen me mungesë të ushqimit dhe ujit të pijshëm; - të njihet me shkaqet kryesore për mungesën e ushqimit dhe ujit të pijshëm;</p>	<p>Mungesa e ushqimit dhe ujit, problem serioz te popullata afrikane</p>	<p>-Thatësira -Moszhvillimi ekonomik -Nataliteti i lartë -Kombet e Bashkuara</p>	<p>- Punë dhe analizë e hartave gjeografike për mungesën e ushqimit dhe ujit në kontinentin afrikan. - Krahasimi i të dhënave statistike për problemin me mungesën e ushqimit dhe ujit në Afrikë, Evropë dhe botë.</p>	<p>- I identifikon problemet kryesore ekzistenciale të popullsisë afrikane dhe i përshkruan në mënyrë gjeografike; - e sqaron pabarazinë e</p>

- duke konsideruar në mënyrë kritike masat e ndërmarra për të reduktuar këtë problem.			- Prezantimi i fotografive nga pasojat e mungesës së ushqimit dhe ujit dhe diskutim rreth kësaj.	madhe e cila është e pranishme te popullsia afrikane dhe pjesës tjetër të botës.
---	--	--	--	--

Tema III: АМЕРИКА - 21 orë				
Qëllimet	Përmbajtjet	Nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Rezultatet e mësimit
<p>Nxënësi/nxënësja:</p> <p>-të arrijë njohuri për pozitën gjeografike dhe kufijt e Amerikës;</p> <p>- të ketë njohuri për madhësinë e Amerikës Veriore dhe Amerikës Jugore, në krahasim me kontinentet tjera;</p> <p>-Të njihet me fazat e zbulimit dhe hulumtimit të Amerikës (para dhe pas zbulimeve të mëdha gjeografike).</p>	<p>Pozita gjeografike madhësia dhe zbulimi</p>	<p>-Amerika</p> <p>-Pozita gjeografike</p> <p>-Zbulimet e mëdha gjeografike</p> <p>-Kolonitë</p> <p>-Bota e re</p>	<p>- Me ndihmën e hartës gjeografike të gjenden distancat më të shkrutëra të Amerikës Veriore dhe Jugore me kontinentet tjera.</p> <p>-Shqyrtimi i hartave tematike dhe leximi i teksteve për zbulimin dhe hulumtimin e pjesëve të ndryshme të Amerikës (para dhe pas zbulimeve dhe hulumtimeve të mëdha dhe hulumtimi në pjesë të ndryshme të Amerikës (para dhe pas zbulimeve të mëdha gjeografike).</p>	<p>- I përshkruan kufijt e Amerikës;</p> <p>-e krahason madhësinë e Amerikës me kontinentet tjera;</p> <p>-diskuton për zbulimin e botës së re;</p> <p>-I numëron fazat e zbulimit dhe hulumtimit e Amerikës para dhe pas zbulimeve të mëdha gjeografike.</p>

<p>-Ti dallojë dhe gjej në hartë format konkrete të përthyerjes bregdetare (detërat, ishujt, gadishujt, ngushticat, kanalet dhe gjiret);</p> <p>-të dijë për specifikat e grupeve të ndryshme të ishujve të rëndësishëm siç janë: Antilet e Mëdha dhe të Vogla, Galapagosi dhe Grenlanda;</p> <p>-ta njeh ekonominë e madhe dhe rëndësinë gjeostrategjike të Kanalit të Panamasë.</p>	<p>Përthyerja bregdetare</p>	<p>-Gadishujt -Ishujt -Arkipelagu -Gjiri -Deti</p> <p>Zonat karakteristike: Antilet Grenlanda Galapagosi Kanali i Panamasë</p>	<p>- Në hartën gjeografike i dyfishon dhe emëron format e mëdha të përthyerjes bregdetare.</p> <p>- Prezantimi i ilustrimeve dhe videove nga Kanali i Panamasë dhe diskutimi.</p> <p>- Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e hartave memece elektronike</p> <p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p> <p>-Zbatimi i Google Earth.</p>	<p>- Në hartë i dallon format më të rëndësishme të përthyerjes bregdetare dhe i thekson specifikat e tyre;</p> <p>- i njeh specifikat e grupeve të ndryshme të ishujve si Antilet e Mëdha dhe të Vogla, Galapagosi dhe Grenlanda;</p> <p>-e sqaron rëndësinë ekonomike të Kanalit të Panamës.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Të arrijë pasqyrë për formimin e formave më të rëndësishme të relievit në kontinent; - Ti gjejë në hartë format më të rëndësishme të relievit; - Të njihet me format se ku ka aktivitet të shprehur vullkanik 	<p>Karakteristikat e relievit</p>	<p>-Malet e reja vargore -Malet e vjetra gramada -Ultësirat -Rrafshnaltat -Aktiviteti vullkanik seizmik -Vendet karakteristike zonat: malet shkëmbore,</p>	<p>-Prezantimi i vedeove dhe fotografive për formimin dhe pamjen e formave më të rëndësishme të relievit.</p> <p>- Në hartën gjeografike i dallon dhe ndryshon format e mëdha të relievit;</p> <p>Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e hartave elektronike memece</p> <p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>- I dallon në hartë format më të rëndësishme të relievit;</p> <p>- I dallon zonat e aktivitetit vullkanik dhe seizmik;</p> <p>- diskuton për zhvendosjen e llojeve të relievit sipas formimit.</p>

<p>dhe seizmik dhe arsyet për shpërndarjen e tyre.</p>		<p>Andet, Rrafshnalta e Brazilit, Ultësira Laplate, Ishujt e Havajeve dhe Jeloustoni</p>	<p>- Zbatimi i Google Earth.</p>	
<p>-Të konkludojë për ndikimin e faktorëve klimatik në kontinent; T'i veçoj vendet me temperature më të lartë dhe më të ulët si dhe sasi të mëdha të rreshjeve;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Të mësojë ta interpretojë ndikimin e faktorëve klimatik mbi dukuritë e dukurive ekstreme meteorologjike; - T'i njeh specifikat e dukurive meteorologjike ekstreme dhe pasojat e tyre. 	<p>Kushtet klimatike dhe dukuritë ekstreme meteorologjike</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Faktorët klimatik -Elementet klimatike - Uragani -Tornado -El Ninjo 	<ul style="list-style-type: none"> -Demonstrimi në hartë për elementet dhe faktorët e ndryshëm klimatik. - Prezantimi i hartave tematike në të cilat janë paraqitur elementet klimatike dhe dukuritë. <p>Prezantimi i videove për krijimin dhe pasojat e dukurive meteorologjike ekstreme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e kuizeve elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com 	<ul style="list-style-type: none"> -Të kuptojë për ndikimet e faktorëve të ndryshëm klimatik; - e interpreton ndikimin e faktorëve klimatik mbi dukuritë e dukurive të ndryshme ekstreme; - i dallon vendet me temperatura më të larta dhe më të ulta, sasi të vogla dhe të mëdha të rreshjeve; - sqaron për kushtet gjatë të cilave formohen dukuritë ekstreme meteorologjike.

<ul style="list-style-type: none"> -të njihet me karakteristikat e llojeve të ndryshme të klimës - vegetacionit; - Të demonstrojë në hartë se ku shtrihet secili prej llojeve të ndryshme klimatike, - T'i ndërlidh llojet klimatike me vegetacionin dhe cila është e përfshirë aty; - Të njihet me kafshët specifike në Amerikë dhe se ku janë ato të përhapura. 	Llojet klimatike të vegetacionit	<ul style="list-style-type: none"> - Llojet klimatike - Tajgat - Preriet - Lanosi - Sellvasi - Komposet - Pampaset - Zonat karakteristike; - Amazonia, Lugina e vdekjes dhe Atakama, Patagonia 	<ul style="list-style-type: none"> - Përpilimi i tabelave në të cilat nga njëra anë do të jenë të paraqitura llojet e ndryshme të klimave – vegetacionit, ndërsa nga ana tjetër karakteristikat e tyre, ku shtrihet edhe bota shtazore aty. - Analiza e hartave tematike në të cilat janë paraqitur llojet e ndryshme të klimave – vegetacionit. - Prezantimi i videove dhe fotografive për botën e gjallë në Amerikë. - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e kuizeve elektronike. www.purposegames.com dhe www.educaplay.com 	<ul style="list-style-type: none"> - I numëron llojet e ndryshme klimatike – vegetacionit dhe karakteristikat themelore të tyre; - Dallon në hartë ku shtrihen llojet klimatike; - I locon llojet klimatike dhe vegetacionin i cili është i përfshirë aty; - Sqaron për zhvendojen e bashkësive të caktuara shtazore në Amerikë.
<ul style="list-style-type: none"> -T'i shqyrtojë pellgjet e ndryshme të lumenjve në Amerikë dhe të theksojë se cilët objekte më të mëdha hidrografike bëjnë pjesë; - të arrijë njohuri konkrete për lumenjt dhe liqenet më të mëdha; 	Hidrografia	<ul style="list-style-type: none"> - Zonat e pellgjeve - Lumejt - Liqenet - Zonat karakteristike - Amazoni; Kolorado me Kanjonin e Madh, lumenjtë e mëdhenj dhe ujëvarat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i dallon dhe emëron objektet më të rëndësishme hidrografike. - Prezantimi i videove dhe fotografive ku janë paraqitur objektet më të rëndësishme hidrografike dhe karakteristikat e tyre. - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e hartave mecece elektronike 	<ul style="list-style-type: none"> -E kupton zhvendosjen gjeografike të objekteve hidrografike dhe shkaqet për atë: I dallon objektet hidrografike sipas specifikave të tyre. - Të diskutojë për resurset ujore të kontinentit, prej

<p>- të nxitet të diskutojë për resurset ujore të kontinentit, prej se varen ata dhe rëndësia e tyre.</p>			<p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Zbatimi i Google Earth.</p>	<p>çka varen ata dhe cila është rëndësia e tyre.</p>
<p>-Të njihet me përhapjen dhe rëndësinë e resurseve natyrore; - Ta theksojë rëndësinë e pasurisë natyrore për Amerikën; - t'i shqyrtoj faktorët e zhvillimit të ekonomisë; Të njihet me degët më të zhvilluara ekonomike dhe zhvendosjen e tyre hapësinore në Amerikë.</p>	<p>Pasuritë natyrore dhe ekonomia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Qymyri - Nafta dhe gazi nëntoksor - Pyjet - Ari - Bakri - Tokat pjellore - Hidroenergja - Zhvillimi jo i barabartë ekonomik 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza e hartave tematike për zonat (shtetet) e pasura me resurse të caktuara natyrore. - Analiza e ndikimit të faktorëve gjeografik rreth zhvendosjes së degëve ekonomike. - Krahasimi i shteteve në Amerikë sipas shkallës së zhvillimit të ekonomisë dhe shkaqet për atë. - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e kuizeve elektronike. 	<ul style="list-style-type: none"> - E dallon zhvendosjen dhe rëndësinë e resurseve të ndryshme natyrore; - E shqyrton ndikimin e pasurive natyrore dhe faktorët shoqëror rreth zhvillimit të ekonomisë; - Sqaron për degët më të zhvilluara ekonomike dhe zhvendosjen hapësinore të tyre në Amerikë.
<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me karaktersitikat e përgjithshme të popullsisë në Amerikë; - Të dijë për popujt e ndryshëm, racat dhe gjuhët në Amerikë; 	<p>Karaktersitikat e përgjithshme të popullsisë në Amerikë</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lëvizjet e shumta - Racat - Popujt - Popullsia indigjente - Gjuhët - Shtimi natyror - dendësia e popullsisë 	<ul style="list-style-type: none"> - Puna me harta tematike për rritjen natyrore dhe dendësinë e popullsisë në Amerikë dhe analiza e rezultateve; - Puna me grafikone për lëvizjet e shumta të popullsisë dhe raporti ndërmjet natalitetit dhe 	<ul style="list-style-type: none"> - Ka njohuri për karaktersitikat e përgjithshme të popullsisë (lëvizjet e shumta, racat, shtimi natyror

<ul style="list-style-type: none"> - T'i identifikojë rajonet e Amerikës me rritje të lartë dhe të ulët natyrore, dendësia e madhe dhe e vogël e popullsisë dhe të diskutojë për shkaqet për një gjendje të tillë. 			<p>mortalitetit (e kaluara, e tashmja dhe e ardhmja). Diskutimi për fotografitë e racave të ndryshme të njerëzve dhe popujve.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e hartave mecece elektronike www.purposegames.com и www.educaplay.com 	<p>dhe dendësia e popullsisë);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Është aftësuar për punën me hartat tematike dhe i identifikon specifikat e popullsisë në Amerikë; - Diskuton për lidhjet e arsyeshme dhe lidhjet e vazhdueshme.
<ul style="list-style-type: none"> - Të din se si formohen megalopolisët; - Në hartën gjeografike ti identifikoj aglomeret më të mëdha qytetare dhe megalopolisët; - t'i njeh anët pozitive dhe negative të jetës në megalopolis; - të bëjë krahasim ndërmjet jetës së popullsisë në aglomeret e ndryshme të qytetit: Nju Jorkut, Meksiko Sitit dhe Cao Paolo. 	<p>Jeta në aglomerimin urban - megalopolis</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Urbanizimi -Konurbacioni -Megalopolisi -Mbipopullim - (kuartet e varfëra) -Zhvillimi jo i barabartë ekonomik -Problemet komunale dhe ekologjike 	<ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i identifikojë aglomerët më të mëdhenj të qytetit në Amerikë; - Diskuton për fotografi të Nju Jorkut, Meksiko Siti dhe San paolo, për problemin me mbipopullimin, paraqitjen e brymës, problemet ekologjike dhe komunale, por edhe për standardin e lartë jetësor dhe bëhet krahasim. - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e hartës elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Zbatimi në Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sqaron se si krijohen megalopolisët; - përshkruan për përhapjen gjeografike të aglomerëve dhe megalopolisëve më të mëdhenj të qytetit; - bën dallim ndërmjet jetës në megalopolis në shtetin e zhvilluar dhe të pazhvilluar dhe diskuton për anët pozitive dhe negative.

<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me ndarjen rajonale dhe territorial të Amerikës; - T'i identifikojë në hartën gjeografike rajonet dhe shtetet më të rëndësishme si dhe kryeqytetet; - Të njihet me specifikat më të rëndësishme dhe faktet interesante për secilin rajon në Amerikë. 	<p>Pasqyra rajonale e shteteve në Amerikë</p>	<p>Rajoni, shteti, kryeqyteti Amerika Veriore; Rregullimi shoqëror; Amerika Qendrore; Zhvillimi i turizmit Amerika Jugore; Argjentina</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i identifikon aglomerët më të mëdhenj të qytetit në Amerikë. - Diskuton për fotografi të Nju Jorkut, Meksiko Sinit dhe San Paolo, për problemin me mbipopullimin, problemet komunale dhe ekologjike, por edhe për standardin e lartë jetësor dhe bëhet krahasim. - Zbatimi i njohurive të fituara me ndihmën e hartave memece elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Zbatimi në Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> - I dallon rajonet dhe shtetet më të mëdha në Amerikë dhe kryeqytetet e tyre dhe di t'i demonstrojë në hartën gjeografike. - I dallon shtetet karaktersitike amerikane dhe rajonet sipas specifikave të tyre.
<ul style="list-style-type: none"> - Të dijë për sektorët ekonomik në të cilat SHBA është lider në botë; - Të njihet me shkaqet e zhvillimit ekonomik; - T'i shqyrtojë efektet pozitive të standardit të lartë ekonomik mbi shoqërinë e tërësishme. 	<p>SHBA – fuqi ekonomike botërore</p>	<p>Bujqësia Xehtaria Energjetika Industria Elektronika Turizmi Komunikacioni Tregtia Shkenca dhe teknika Industria e filmit Standardi i lartë i jetesës</p>	<p>Shqyrtimi i hartës tematike të karaktersitikave ekonomike të SHBA dhe diskutimi. Analiza e grafikoneve për rritjen ekonomike sipas sektorëve dhe diskutimi. Prezantimi i fotografive apo videove nga hapsirat e zhvilluara ekonomikisht në SHBA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - I dallon sektorët kryesor në ekonomi të cilët kontribuojnë në zhvillimin ekonomik; - I njeh arsyet për zhvillimin e lartë ekonomik, - I shqyrton efektet pozitive të standardit të lartë jetësor ekonomik.
<ul style="list-style-type: none"> - Të dijë për degët më të zhvilluara në Brazil dhe shtrirja e tyre gjeografike; 		<p>-Sipërfaqet bujqësore -Kulturat drithërore</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Puna me harta tematike të ndërlidhura me prodhimtarinë bujqësore në Brazil. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sqaron për degët më produktive bujqësore dhe prodhimet në Brazil;

<p>- të bëjë krahasim ndërmjet Brazilit dhe vendeve tjera në botë sa i përket prodhimtarisë bujqësore dhe të diskutojë;</p> <p>- t'i shqyrtojë efektet negative të zhvillimit të shpejtë të bujqësisë (shkatërrimi i pyjeve).</p>	<p>Brazili – Bujqësia në Amerikën Jugore</p>	<p>-Indistrialet -Kopshatri -Pemëtaria -Blegtoria -Pylltaria -Deforestacioni -OMGJ</p>	<p>Krahasimi i prodhimtarisë së bujqësisë në Brazil dhe vendet tjera të botës përmes paraqitjes grafike.</p> <p>- Prezantimi i fotografive dhe hartat për shkallën e shkatërimit të shkëmbinjëve në Amazoni për marrjen e kullosave dhe sipërfaqet bujqësore në Amazoni</p> <p>- Zbatimi i Google Earth.</p>	<p>- bën krahasim ndërmjet Brazilit dhe vendeve tjera në botë sa i përket prodhimtarisë bujqësore;</p> <p>- Diskuton për pasojat positive dhe negative të zhvillimit të shpejtë të bujqësisë në Brazil.</p>
---	---	--	--	---

Tema IV: AUSTRALIA ME OQEANIN DHE ZONAT POLARE - 11 orë

Qëllimet	Përmbajtjet	Nacionet	Aktivitetet dhe metodat	Rezultatet e mësimit
<p>Nxënësi/nxënësja:</p> <p>- të arrijë njohuri për pozitën gjeografike të kontinentit dhe shkaqet për specifikat e tij;</p> <p>-t'i dallojë në hartë objektet më të rëndësishme natyrore – gjeografike;</p>	<p>Karaktersitikat natyrore – gjeografike të Australisë dhe Oqeanisë</p>	<p>-Përthyerja bregdetare -Relievi -Klima -Hidrografia -Shkretëtirat - Kreshtë mali e madhe korale -Zelanda e Re</p>	<p>- Në hartën gjeografike i dallon dhe i emron objektet më të rëndësishme natyrore – gjeografike.</p> <p>- Analiza e hartave tematike në të cilat janë paraqitur dukuri të ndryshme natyrore – gjeografike.</p> <p>- Prezantimi i videove – dhe fotografive ku janë të paraqitura karaktersitikat</p> <p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>- E dallon paraqitjen e pozitës së Australisë me Oqeanin në krahasim me kontinentet tjera;</p> <p>-të dijë t'i dallojë dhe gjejë në hartë objektet më të rëndësishme natyrore – gjeografike;</p>

<p>- të njihet me llojet endemike të kontinentit.</p>		<p>-Flora Endemike Flora dhe fauna</p>	<p>- Google Earth.</p>	<p>- sqaron për karakteristikat natyrore gjeografike të kontinentit.</p>
<p>- të njihet me karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Australi dhe Oqeani; -të dijë për popujt dhe racat e ndryshme në Australi dhe Oqeani; -t'i identifikojë rajonet me popullsi të madhe dhe të vogël në kontekst me shpërndarjen e lagjeve urbane; - të njihet me degët e ekonomisë ndaj të cilave është orientuar Australia.</p>	<p>Karakteristikat socio – ekonomike të Australisë</p>	<p>-Lëvizje të shumta -Dendësia e popullsisë -Popujt dhe racat -Aborixhinet -Pasuritë natyrore -Turizmi</p>	<p>- Puna me hartat tematike për karakteristikat themelore të popullsisë me Oqeanin. -diskutimi për rajonet imigruese karakteristike. -Analiza e hartave tematike për zonat (shtetet) e pasura me resurse të caktuara natyrore. - Analiza e ndikimit të faktorëve gjeografik mbi zhvillimin e lagjeve dhe ekonomisë. - Zbatimi i njohurive të arritura me ndihmën e kuizeve elektronike www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>-I dallon karakteristikat themelore demografike të kontinentit; - I dallon se cilët popujt dhe raca gjenden në Australi me Oqeaninë; - I sqaron arsyet për zhvendosjen jo të barabartë të popullsisë dhe lagjeve; - sqaron se cilët degë të ekonomisë janë më të rëndësishme për standardin më të lartë jetësor.</p>
<p>- Të njihet me ndarjen rajonale dhe territoriale të Australisë dhe Oqeanisë; - T'i identifikojë në hartën gjeografike rajonet dhe shtetet</p>	<p>Pasqyra rajonale e shteteve në Australi dhe Oqeani</p>	<p>- Rajoni - shteti Kryeqyteti Australia dhe Zelanda e Re Melanezia Polinezia</p>	<p>- Shqyrtimi i hartës tematike për ndarjen politike territoriale të Australisë dhe Oqeanisë. Puna me hartën gjeografike dhe identifikimi i shteteve më të rëndësishme në Australi dhe Oqeani si dhe kryeqytetet e tyre. Diskutimi për fotografitë me specifikat e paraqitura të shteteve</p>	<p>- I njeh rajonet dhe shtetet më të mëdha në Australi dhe Oqeani dhe kryeqytetet e tyre dhe di t'i demonstrojë në hartën gjeografike;</p>

<p>më të rëndësishme si dhe kryeqytetet;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me specifikat më të rëndësishme dhe faktet interesante për secilin rajon në Australi dhe Oqeani. 			<p>në secilin rajon të Australisë dhe Oqeanisë. Prezantimi i vedeove të shkurtëra me specifikat e shteteve.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - I identifikon në hartën gjeografike rajonet dhe shtetet më të rëndësishme të Oqeanisë; - I njeh shtetet karakteristike dhe rajonet sipas specifikave të tyre.
<ul style="list-style-type: none"> - Të njihet me ndarjen rajonale dhe territorial të Australisë dhe Oqeanisë; - T'i identifikojë në hartën gjeografike rajonet dhe shtetet më të rëndësishme si dhe kryeqytetet; - Të njihet me specifikat më të rëndësishme dhe faktet interesante për secilin rajon në Australi dhe Oqeani. 	<p>Arktiku dhe Antarktiku</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Zonat Polare -Akulli i përjetshëm -Stacionet Polare -Eskimët -Ariu Polar -Pinguinët 	<ul style="list-style-type: none"> - me ndihmën e hartës gjeografike e përshkruan pozitën gjeografike, relievin e Arktikut dhe Antarktikut. Me ndihmën e hartave tematike mendon për zbulimin e rajonit, karakteristike klimatike dhe shtrirja gjeografike e botës së gjallë. - Me teknikën Diagrami i Venit i definojnë ngjashmëritë dhe dallimet ndërmjet Arktikut dhe Antarktikut. - Prezantimi i fotografive të rajonit dhe diskutimi. - Zbatimi i Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> - I njeh karakteristikat gjeografike të Arktikut dhe Antarktikut; - diskuton për ngjashmëritë dhe dallimet ndërmjet dy rajoneve polare; - diskuton për karakteristikat gjeografike të botës bimore dhe shtazore në zonat polare.
<ul style="list-style-type: none"> - Ta përshkruaj pozitën gjeografike, shtrirjen dhe zbulimin e Arktikut dhe Antarktikut; - Të njihet me karakteristikat gjeografike të dy rajoneve (relievin, 	<p>Ndikimi i ngrohtësisë globale për jetën në Zonat Polare</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Ngrohja globale -Dioksidi i karbonit -Shkrirja e akullit -Arinjte polare 	<p>Prezantimi i pasqyrave grafike dhe fotografive të procesit të ngrohjes globale. Shqyrtimi i hartave tematike dhe për ndryshimet klimatike në zonat polare. Krahasimi në hartë (e kaluara dhe e tashmja) nga zgjerimi i akullit të Arktikut dhe zmadhimi i nivelit detar dhe diskutimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza e të dhënave për uljen e popullacionit të ariut polar dhe 	<ul style="list-style-type: none"> - Njihet me ngrohjen globale si proces dhe ndikimi i tij negativ më jetën e Zonave polare dhe Toka në tërësi; - Dallon se në cilën mënyrë ndryshimi i klimës në Zonat

klimën, botën shtazore, popullsinë); - T'i theksojë ngjashmëritë dhe dallimet ndërmjet Arktikut dhe Antarktikut.		-Rritja e nivelit detar	lidhshmëria me shkrirjen e akullit polar.	polare ndikon në arinjtë polar; - Ka vizion të qartë për të arrdhmen e zonave polare dhe Tokës.
---	--	-------------------------	---	--

4. REKOMANDIMET DIDAKTIKE

Në programin mësimor është dhënë planifikimi orientues në orët mësimore për realizimin e temave dhe tërësive mësimore. Megjithatë, kuadri mësimor duhet në mënyrë të pavarur ta planifikojë fondin e orëve për realizimin e tërësishëm dhe të suksesshëm të qëllimeve të parashtruara nga programi. Duke e pasur parasysh përbërjen e nxënësve në paralelet është heterogjene, mësimdhënësi duhet praktikuar qasje diferencuese dhe individuale në kuadër të realizimit të mëimit. Një qasje e tillë është në funksion të nevojave specifike individuale të secilit nxënës, zhvillimi i potencialit individual dhe të arriturave.

Rekomandohet përdorimi i mjeteve vijuese:

- libër i zgjedhur në nivel të shkollës për lëndën përkatëse, lejuar nga ministri;
- burimet tjera të mëimit në mjedisin e drejtpërdrejtë – objekte dhe dukuritë në natyrë;
- hartë gjeografike, atlas, enciklopedi etj;
- Interneti, softueri arsimor, softuerët aplikues:
- revistë me përmbajtje gjeografike;
- mjetet audio- vizuale.

Nacionet e reja të përvetësuara do të prezantojnë përmirësimin dhe zgjerimin e nocioneve të fituara. Interpretimi dhe përshkrimi nga nxënësit është e domosdohsme të jenë të nxitur nga mësimdhënësi në mënyrën që përshtatet me karakteristikat individuale të secilit nxënës. Të shprehurit mund të jetë edhe përmes: bisedës, esesë, metodave ilustruese, përpilimi i skemave, grafikonet etj. Përdorimi i emrave dhe të dhënave me shifra duhet të jetë e paraqitur në nivel të kuptueshëm. Integrimi me lëndët tjera mësimore realizohen në të gjitha situatat në të cilat është e pranishme ndërlidhje më e madhe e përmbajtjeve.

5. VLERËSIMI I TË ARRITURAVE TË NXËNËSVE

Gjatë mësimit rregullisht ndiqen dhe vlerësohen të arriturat e nxënësve, mbledhen treguesit për aktivitetet e tyre, motivimi për mësim, bashkëpunimi me të tjerët etj. (vlerësimi formativ). Gjithashtu, rregullisht bëhet informimi i secilit nxënës, si dhe i prindërve për përparimin e nxënësit. Kjo komponentë është pjesë përbërëse e planifikimit të mësimit për mësimin dhe mësimnxënien.

Rekomandohet të përdoren mënyrat vijuese të përcjelljes, kontrollimi dhe vlerësimi i të arriturave të nxënësve në kuadër të temave mësimore:

- gojarisht;
- praktikë (përpjekje, ushtrime etj.);
- pjesëmarrje në hulumtim dhe prezantim.

Nxënësit vlerësohen me nota numerike.

6. KUSHTET HAPËSINORE PËR REALIZIMIN E PROGRAMIT MËSIMOR

Programi sa i përket kushteve hapësinore bazohet në Normativin për hapësirë, pajisje dhe mjetet mësimore për arsimin fillor nëntëvjeçar përcaktuar nga ministri i Arsimit dhe Shkencës me Vendim nr. 07-1830/1 prej 28.02.2008.

7. NORMATIVI PËR KUADRIN MËSIMOR

Mësimin në lëndën e gjeografisë për klasën IX (e nëntë) mund ta realizojë personi i cili ka mbaruar:

- studime nga gjeografia, drejtimi mësimor, VII/1 ose 240 SETK;
- AP ose SHLP, grupi histori dhe gjeografi (për mësimdhënës të cilët realizojnë mësim në shkollat fillore ndërsa kanë marrëdhënie pune për periudhë të pacaktuar).

8. FILLIMI I REALIZIMIT TË PROGRAMIT MËSIMOR

Data e fillimit: **01.09.2018.**

9. NËNSHKRIMI DHE DATA E PËRCAKTIMIT TË PROGRAMIT MËSIMOR

Programi mësimor për *gjeografi* për klasën IX në arsimin fillor nëntëvjeçar, me propozim të Byrosë së zhvillimit të arsimit, e përcaktoi ministri i Arsimit dhe Shkencës

MINISTËR

Prof. dr. RENATA DESKOSKA

Përpiloi: grupi punues, me vendim nr. 02-123/1 prej 21.12.2017

Kontrolloi: Ivica Gievski, udhëheqës njësie

Lejoi: mr. Mitko Çeshllarov, udhëheqës sektori